

Üniversite Öğrencilerinin Futbolda Fanatiklik Düzeylerinin İncelenmesi

Onur Akyüz¹

Özet

Anahtar Kelimeler

Futbol,
Fanatiklik,
Taraftar.

Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerini bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gören 48'i kadın ve 180'i erkek olmak üzere toplam 228 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Verileri toplamak amacıyla; Taşmektepligil ve ark., (2015) tarafından geliştirilen "Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın verileri SPSS 22,0 paket programı kullanılarak test edilmiştir. T-testi ve One Way ANOVA testlerinden faydalanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin incelenen değişkenlere göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinin tüm alt boyutlar ve ölçek genelinde anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır ($p<0,05$). Kadın öğrencilerin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu, lisanslı ürün kullanmayan üniversite öğrencilerinin, lisanslı ürün kullanan üniversite öğrencilerinden futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin daha yüksek olduğu, Galatasaray, Fenerbahçe ve diğer takımları tutan üniversite öğrencilerinin, Beşiktaş'ı tutan üniversite öğrencilerine göre futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin daha yüksek olduğu ve cafe ve radyolardan taraftarı oldukları takım maçlarını takip eden üniversite öğrencilerinin televizyon ve internetten takip eden üniversite öğrencilerinden futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğine göre orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet, taraftarı olunan takımın lisanslı ürününü kullanma, taraftarı olunan takım ve taraftarı olunan takımın maçlarının takip edildiği yer değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Examining the Levels of Football Fanaticism of University Students

Abstract

Keywords

Football,
Fanaticism,
Fan.

Aim: This study aims to determine the fanatic levels of football fans at universities according to some variables.

Methods: The study group consists of 228 university students, 48 female and 180 male, studying at Dicle University in the 2022-2023 academic year. In order to collect data; "Football Fan Fanaticism Scale" developed by Taşmektepligil et al., (2015) was used. The data of the study were tested using SPSS 22.0 package program. T-test and One Way ANOVA tests were used.

Results: According to the variables examined for the university students participating in the study, significant differences were reached in all sub-dimensions of the Football Fan Fanaticism Scale and the overall scale ($p<0.05$). It was determined that female students had higher football fan fanaticism levels than male students, university students who did not use licensed products had higher football fan fanaticism levels than university students who used licensed products, university students who supported Galatasaray, Fenerbahçe and other teams had higher football fan fanaticism levels than university students who supported Beşiktaş, and university students who followed the matches of the teams they supported from cafes and radios had higher football fan fanaticism levels than university students who followed them on television and the internet.

Conclusion: It was determined that the football fan fanaticism levels of university students were at a moderate level according to the Football Fan Fanaticism Scale. In addition, significant differences were determined according to the variables of gender, using the licensed product of the team supported, the team supported and the place where the matches of the team supported were followed.

Article Info

Online Publishing: 30.12.2024

¹ Sorumlu Yazar: Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Türkiye, Onurakyuz1986@gmail.com

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar spor organizasyonları hep değer görmüş ve ilgi odağı haline gelmiştir. Tarihsel genetiğin bir etkisi olarak insanlar sporla sürekli ilişkili halde yaşamaktadır. Hemen her yaşta ve cinsiyetten insan günümüzde birçok farklı spor branşına katılım sağlamaktadır (Tanyeri, 2019). Spora katılımın her geçen gün sağlıklı yaşam için önemini katlamakta ve en temel günlük aktiviteler içinde yer bulmaktadır (Özcan, 2011). Son yüzyılın en popüler spor branşlarından birisi olan futbol, dünyanın tüm bölgelerindeki insanlar için de heyecan verici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde futbol önemli bir spor dalı olmanın yanı sıra, farklı coğrafyalardaki insani derinlikleri ve popüler kültürleri tanımanın önemli araçlarından birisi konumundadır. Bireyin yaşamı içerisinde kendini ait hissettiği ideolojiler ve dinler gibi taraftar grupları da etkili olmaktadır. Futbol bireyde yaşattığı tutku ile kendilerinden geçip bir deşarj unsuru olmasının yanında kimlik edinme ve aidiyet duygusu geliştirmek için de etkin bir olgudur (Murphy ve ark., 1990). Spor etkinlikleri sadece insanların günlük yaşantılarının bir parçası değil, aynı zamanda madalya, seyirci ve şampiyon triosunu oluşturan, görsel boyutuyla öncelik kazanan, toplumları yönlendirebilen, ideoloji ve politikaların karşılık bulup, ticarileşmeleri için anlam farklılaşmasına uğrayan güçlü bir organizasyon olarak insanların hayatında yer almaktadır (Özcan, 2011). Futbol insanların önemli bir kısmı için hayatın en ayrılmaz ve en heyecan verici parçası olması yanında, bazı insanlar için de hobi ve oyun özelliğinin yanında değişik manalar taşımaktadır (Aydın, 2008). Taraftarın varlığı futbolun endüstriyel boyutunu perçinleyen en önemli faktördür. Taraftar olmak, özü gereğesi ile tuttuğu takıma yürekten destek veren bireylerin katılımıyla oluşturulan bir kent birliğidir (Eker, 2010). Bir takımın müsabaka ve oyuncularını takip eden, takıma gönülden bağlanan, takımı için her daim pozitif duygular besleyen, takımını koşulsuz destekleyen ve futbol çerçevesindeki isteklerini bu bağlılıklar neticesinde tatmin eden bireylere taraftar denmektedir (Arslanoğlu, 2005).

Fanatizm de spor ve siyaseti bünyesinde taşıyan ve birçok manada gözlemlenebilen bir davranış şeklidir (Doğaner ve ark., 2021). Fanatizm kelimesi köken olarak Latince Fenum'dan gelmektedir. Bunun yanında kendisini aşırı şekilde ve çılgınca tapınağa vakfeden bireyleri nitelemek adına Fanaticus sıfatı kullanılır. Yine İngilizcede de anlamsız tutkuları olan, hayalperest ve dinsel çılgın olan birey için "fanatic" kelimesi kullanılır (Öztürk, 2016; Tanyeri, 2019). Arapçada da fanatizm ile taassup kelimesi eş anlam taşımaktadır. Taassup kelimesi asabe ve isabe ile aynı kökenden gelip, kökünde bağlanmak, kuşatmak ve asılmak anlamlarını taşır. Türkçede de fanatik kelimesi bağnaz kelimesiyle eş anlamlı olarak kullanılıp, bir inanış ya da düşünceye aşırı düzeyde bağlı olup diğer inanç ve düşüncelere onay vermeyen mutaassıp manasında kullanılmaktadır (Yıldız ve Açıkan, 2018). Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi fanatizm, bir bağlanma ve adanmışlık şeklidir. Fanatizm terimi anlam bakımından çok farklı biçimde ele alınmaktadır. Bu sebeple futbol fanatizmi olmaya kimi zaman pozitif kimi zaman negatif anlamlar yüklenebilir. Fanatizm, bir yandan bünyesinde şiddeti barındıran davranış biçimlerini sosyal açıdan kabul edilmez bir yapıda anlatırken, diğer yandan bir taraftarın bir takıma aşırı bağlı olmayı ve o takımı ölümüne sevmeyi sosyal bir kabul anlamında ifade etmektedir (Kazan, 2009). Günümüzde profesyonel futbol, ticarileşerek pazar payı çok yüksek bir ürün şekline bürünmüştür (Acet, 2001). Teknolojik mecranın gelişimlerinin de katkısıyla hızla küreselleşen futbol, görsel ve yazılı basınla birlikte sosyal medyanın da etkisiyle üst düzeyde değişime sahne olmuştur. Bu değişim ticaret, sponsorluk ve reklamların yanında kitleleri ve toplumları yönlendirmek için etkili bir güç olarak yer almaktadır. Aslında futbol hayatın hemen her noktasında yeri olan, sosyal yaşamın vazgeçilmez bir unsurudur. Türkiye'deki genç nüfusun önemli bir öbeğini oluşturan üniversite öğrencilerinin fanatizm tutumlarının ortaya konması ve fanatizm ile alakalı yönelimlerinin açıklanması önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin futbolda fanatizm düzeylerini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada, Dicle Üniversitesinde 2022 – 2023 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin futbolda fanatizm düzeylerini belirli değişkenler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma üniversite öğrencilerinin bazı demografik özellikleri (cinsiyet, öğrenim gördüğü bölüm, sınıfı, tuttuğu takım, takımının lisanslı ürününü kullanıp kullanmadığı, takımının maçlarını takip etme biçimi) ile

futbolda fanatikklik düzeyleri arasındaki ilişkileri betimleyici bir yaklaşımla ele almaktadır. Betimleyici araştırma modeli, mevcut bir durumu açığa çıkartmak ve açıklamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Çalışma grubunda 2022-2023 eğitim öğretim yılında Dicle Üniversitesinde öğrenim gören 48'i Kadın ve 180'i Erkek olmak üzere toplam 228 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler kolayda örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Evreni temsil edebilmesi için örnekleme sayısı seçkisiz olmayan basit örnekleme yöntemi ile belirlenmesi uygun görülmüştür (Altunışık ve ark., 2017). Örnekleme hacminin 228 olması nedeniyle, Merkezi Limit Teoremi gereğince 30 üzeri örnekleme hacminin dağılımı normale yakınlaştırdığı gerekçesi ile çalışmada normallik testlerinin yapılmasına karar verilmiştir (Albayrak ve ark., 2005).

Araştırmanın veri toplama araçları

Verileri toplamak amacıyla Taşmektepligil ve ark., (2015) tarafından geliştirilen "Futbol Taraftarı Fanatikklik Ölçeği" kullanılmıştır.

Futbol Taraftarı Fanatikklik Ölçeği (FTFÖ): Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2015) tarafından hepsi pozitif olmak üzere 13 maddeye oluşan Likert tipinde hazırlanmış bir ölçektir. FTFÖ'nin cevapları 1- Kesinlikle Katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Katılmıyorum 4- Hiç Katılmıyorum şeklinde 4 seçenekten oluşmaktadır. Ölçeğin 1-8 arası maddeleri "şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimi", 9-13 arası maddeleri "kurumsal aidiyet" duygusuyla ilgili alt boyutları belirtmektedir. Ölçeğin orijinal versiyonunda iç tutarlık kat sayısı .875 hesaplanırken, bizim çalışmamızda .859 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın veri analizi

Çalışmanın verileri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak test edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığını belirlemek için basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş; Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre bu değerler $\pm 1,5$ aralığında ise ki çalışmada Çarpıklık: -769 Basıklık: 1,411 olarak hesaplanmış ve parametrik testlerin uygulanabileceği kabul edilmiştir. Katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri için yüzde dağılımları, standart sapma, frekans ve aritmetik ortalamaları incelenmiştir. İkili grupların analizinde bağımsız örneklemler için t-testi, üç veya daha fazla grubun karşılaştırmalı analizlerinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılaşmanın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit için Post-Hoc testlerinden Tukey testinden faydalanılmıştır. Uygulanan tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların futbol taraftarı fanatikklik ölçeği ve alt boyutlarının ortalama puan dağılımı sonuçları

Ölçek Boyutları	n	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri	228	2,64	,51	-,407	,854
Kurumsal Aidiyet	228	3,14	,66	-,949	1,450
Futbol Taraftarları Fanatikklik Ölçeği	228	2,83	,52	-,769	1,411

Tablo 1 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin Futbol Taraftarları Fanatikklik Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanın ($\bar{X}=2,83$) orta düzeyde olduğu görülmektedir. FTFÖ'nin alt boyutlarına bakıldığında, "Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri" alt boyutunda üniversite öğrencilerinin ortalama puanları ($\bar{X}=2,64$) orta düzeyde ve "Kurumsal Aidiyet" ($\bar{X}=3,14$) alt boyutlarında futbol taraftarı fanatikklik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Veri normalliği ile ilgili çıkan sonuçlar $\pm 1,5$ olduğundan normalliğin sağlandığı söylenebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 2. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatikklik değişkeni puan ortalaması karşılaştırma sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	S.S.	t	df	p
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri	Kadın	48	2,83	,44	2,93	226	0,00*
	Erkek	180	2,59	,52			
Kurumsal Aidiyet	Kadın	48	3,25	,81	1,28	226	0,20
	Erkek	180	3,11	,61			
Futbol Taraftarları Fanatikklik Ölçeği	Kadın	48	2,99	,56	2,40	226	0,02*
	Erkek	180	2,79	,50			

* $p < 0,05$; Independent Samples t Test

Tablo 2’de uygulanan t-testi sonucuna yönelik FTFÖ ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma saptanmıştır ($t=2,40$, $p=0,02$, $p<0,05$). Kadın üniversite öğrencilerinin ($\bar{X}=2,99$), erkek öğrencilere ($\bar{X}=2,79$) göre futbol taraftarı fanatizm düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu gözlemlenmiştir. FTFÖ’nin alt boyutlarından ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ düzeylerinin cinsiyete göre farklılık %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,93$, $p=0,00$, $p<0,01$). Kadın öğrencilerin ($\bar{X}=2,83$), erkek öğrencilere ($\bar{X}=2,59$) göre ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer yandan, ‘‘Kurumsal Aidiyet’’ alt boyutunda cinsiyet değişkeni için farklılaşma gözlemlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3. Öğrenim görülen fakülteye göre üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatizm değişkeni puan ortalaması karşılaştırma sonuçları

Ölçek	Lisanslı Ürün Kullanımı	n	\bar{X}	S.S.	t	df	p
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri	Evet	108	2,51	,53	-3,76	226	0,00*
	Hayır	120	2,76	,47			
Kurumsal Aidiyet	Evet	108	2,96	,66	-4,21	226	0,00*
	Hayır	120	3,31	,61			
Futbol Taraftarları Fanatizm Ölçeği	Evet	108	2,68	,53	-4,37	226	0,00*
	Hayır	120	2,97	,47			

* $p<0,05$; Independent Samples t Test

Tablo 3’te uygulanan t-testi sonucuna yönelik FTFÖ ortalama puanlarının lisanslı ürün kullanımı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir ($t=-4,37$, $p=0,00$, $p<0,01$). Lisanslı ürün kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X}=2,97$), lisanslı ürün kullanan öğrencilere ($\bar{X}=2,68$) göre futbol taraftarı fanatizm düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. FTFÖ’nin alt boyutlarından ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ düzeylerinin lisanslı ürün kullanımı değişkenine göre farklılık %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,76$, $p=0,00$, $p<0,01$). Lisanslı ürün kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X}=2,76$), lisanslı ürün kullanan öğrencilere ($\bar{X}=2,51$) göre ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. ‘‘Kurumsal Aidiyet’’ düzeylerinin lisanslı ürün kullanımı değişkenine göre farklılık %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,76$, $p=0,00$, $p<0,01$). Lisanslı ürün kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X}=2,96$), lisanslı ürün kullanan öğrencilere ($\bar{X}=3,31$) göre ‘‘Kurumsal Aidiyet’’ düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Yaşa göre x değişkeni puan ortalaması karşılaştırma sonuçları

Ölçek	Taraftar Olunan Takım	n	\bar{X}	S.S.	t	p	Tukey
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri	Galatasaray ⁽¹⁾	114	2,71	,49	6,83	0,00*	3-1; 3-4
	Fenerbahçe ⁽²⁾	48	2,58	,45			
	Beşiktaş ⁽³⁾	42	2,38	,64			
	Diğer ⁽⁴⁾	24	2,88	,27			
Kurumsal Aidiyet	Galatasaray ⁽¹⁾	114	3,28	,53	8,72	0,00*	3-1; 3-2; 3-4
	Fenerbahçe ⁽²⁾	48	3,13	,40			
	Beşiktaş ⁽³⁾	42	2,71	,98			
	Diğer ⁽⁴⁾	24	3,25	,62			
Futbol Taraftarları Fanatizm Ölçeği	Galatasaray ⁽¹⁾	114	2,93	,43	8,92	0,00*	3-1; 3-2; 3-4
	Fenerbahçe ⁽²⁾	48	2,79	,37			
	Beşiktaş ⁽³⁾	42	2,51	,77			
	Diğer ⁽⁴⁾	24	3,02	,34			

$p<0,05$; One Way ANOVA Test

Tablo 4’te katılımcı öğrencilerin taraftarı oldukları takım değişkeni açısından FTFÖ ve alt boyutlarındaki farklılıkları incelemek için ANOVA testi uygulanmıştır. Futbol Taraftarları Fanatizm Ölçeği’nin (FTFÖ Genel) taraftarı olunan takım grupları değişkenine yönelik istatistiksel olarak farklılaştığı bulunmuştur ($F=8,92$, $p=0,00$, $p<0,01$). Uygulanan Tukey testi sonucuna göre, Galatasaray ($\bar{X}=2,93$), Fenerbahçe ($\bar{X}=2,79$) ve diğer ($\bar{X}=3,02$) takım taraftarı olan öğrencilerin, Beşiktaş ($\bar{X}=2,51$) taraftarı olan öğrencilere nazaran FTFÖ düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ alt boyutunda anlamlı farklılaşma gözlemlenmiştir ($F=6,83$, $p=0,00$, $p<0,01$). Galatasaray ($\bar{X}=2,71$) ve diğer ($\bar{X}=2,88$) takım taraftarları olan öğrencilerin Beşiktaş ($\bar{X}=2,38$) taraftarı olan öğrencilere nazaran ‘‘Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri’’ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. ‘‘Kurum Aidiyeti’’ alt boyutunda anlamlı farklılaşma belirlenmiştir ($F=8,72$, $p=0,00$, $p<0,01$). Galatasaray ($\bar{X}=3,28$), Fenerbahçe ($\bar{X}=3,13$) ve diğer ($\bar{X}=3,25$) takım taraftarı olan öğrencilerin, Beşiktaş ($\bar{X}=2,71$) taraftarı olan öğrencilere nazaran ‘‘Kurum Aidiyeti’’ düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Üniversite öğrencilerinin takım takip yeri değişkenine göre futbol taraftarı fanatiklik ölçeği ve alt boyutlarındaki farklılığa yönelik karşılaştırma sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Takım Takibi	n	\bar{X}	Ss	F	p	Tukey
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Stadyum ⁽¹⁾	18	2,75	,18	15,72	0,00*	2-1
	Televizyon ⁽²⁾	102	2,42	,51			2-3
	Radyo ⁽³⁾	6	3,13	,00			2-4
	Cafe ⁽⁴⁾	42	3,04	,45			2-5
	İnternet ⁽⁵⁾	60	2,65	,44			4-5
Kurum Aidiyeti	Stadyum ⁽¹⁾	18	3,13	,68	5,05	0,00*	2-4
	Televizyon ⁽²⁾	102	3,02	,72			3-1
	Radyo ⁽³⁾	6	4,00	,00			3-2
	Cafe ⁽⁴⁾	42	3,37	,38			3-5
	İnternet ⁽⁵⁾	60	3,10	,65			
Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği	Stadyum ⁽¹⁾	18	2,90	,30	11,46	0,00*	2-3
	Televizyon ⁽²⁾	102	2,65	,53			2-4
	Radyo ⁽³⁾	6	3,46	,00			3-5
	Cafe ⁽⁴⁾	42	3,16	,40			4-5
	İnternet ⁽⁵⁾	60	2,82	,50			

* $p < 0,05$; One Way ANOVA Test

Tablo 5'te katılımcı öğrencilerin takımı takip yeri değişkeni açısından FTFÖ ve alt boyutlarındaki farklılıkları incelemek için ANOVA testi uygulanmıştır. Futbol Taraftarları Fanatiklik Ölçeği'nin (FTFÖ Genel) takım takip yeri grupları değişkenine yönelik istatistiksel olarak farklılaştığı bulunmuştur ($F=11,46$, $p=0,00$, $p < 0,01$). Uygulanan Tukey testi sonucuna göre, radyodan ($\bar{X}=3,46$) takip eden öğrencilerin, stadyum ($\bar{X}=2,90$) ve İnternette ($\bar{X}=2,82$) takip edenlere göre FTFÖ düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cafe'de ($\bar{X}=3,16$) takip eden öğrencilerin, televizyon ($\bar{X}=2,65$) ve internette ($\bar{X}=2,82$) takip eden öğrencilere nazaran FTFÖ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. “Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri” alt boyutunda anlamlı farklılaşma gözlemlenmiştir ($F=15,72$, $p=0,00$, $p < 0,01$). Stadyumda ($\bar{X}=2,75$), Radyoda ($\bar{X}=3,13$), Cafede ($\bar{X}=3,04$) ve İnternette ($\bar{X}=2,65$) takip eden öğrencilerin, Televizyonda ($\bar{X}=2,42$) takip eden öğrencilere göre “Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri” düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cafede ($\bar{X}=3,04$) takip eden öğrencilerin İnternette ($\bar{X}=2,65$) takip edenlere göre “Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimleri” düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Kurum Aidiyeti” alt boyutunda anlamlı farklılaşma belirlenmiştir ($F=5,05$, $p=0,00$, $p < 0,01$). Radyoda ($\bar{X}=4,00$) takip eden öğrencilerin, Stadyumda ($\bar{X}=3,13$), Televizyonda ($\bar{X}=3,02$) ve İnternette ($\bar{X}=3,10$) takip eden öğrencilere göre “Kurum Aidiyeti” düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cafede ($\bar{X}=3,37$) takip eden öğrencilerin, Stadyumda ($\bar{X}=3,13$) takip eden öğrencilere göre “Kurum Aidiyeti” düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

TARTIŞMA

Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin futbolda fanatiklik düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Katılımcı öğrencilerinin genel futbol taraftarı fanatiklik ortalama puanları incelendiğinde, futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Futbol Taraftarı Fanatik Ölçeği (FTFÖ) cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmaktadır. Buna göre; kadın öğrencilerin futbol taraftarı fanatiklik düzeyleri ortalama puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızın aksine, Kural (2017) “Futbol Süper Lig Takım Taraftarlarının Sporda Fanatizm ve Şiddete İlişkin Görüşleri” isimli çalışmada cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. Kurak (2020) lise öğrencilerinin futbolda taraftarlığı fanatiklik düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada kadın öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu bizim çalışmamızla da paralellik göstermektedir. Bu farkın sebebinin; genç kadınların tutumlarının erkeklere oranla daha güçlü ve istikrarlı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

FTFÖ puanlarında, lisanslı ürün kullanımı değişkenine göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir; lisanslı ürün kullanmayan öğrencilerin futbol taraftarı fanatiklik düzeyleri lisanslı ürün kullanan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bizim çalışmamızın aksine

İlk ve ark., (2020) çalışmalarında lisanslı ürün alanların futbol taraftarı fanatiklik düzeyi ortalama puanları, lisanslı ürün almayan taraftara göre anlamı düzeyde daha yüksektir. Çalışmamıza paralel olarak Yıldız ve Açık (2018) lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada lisanslı ürün almayan öğrencilerin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin lisanslı ürün alan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu sonucun sebebinin; örneklem grubunun sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Üniversite öğrencilerinin taraftarı oldukları takım değişkenine göre FTFÖ puanları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Galatasaray, Fenerbahçe ve diğer takımları tutan öğrencilerin ortalama puanları, Beşiktaş'ı tutan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksektir. Tanyeri'nin üniversite öğrencilerinin futbol taraftarlığı fanatiklik düzeylerini incelediği çalışmada, çalışmamızın aksine öğrencilerin tuttukları takım değişkenine göre futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinde bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. Mutlu ve Şahin'in (2014) tutulan takım ve takıma olan ilgi düzeyini inceledikleri çalışmada tutulan takım ile takıma olan ilgi arasında güçlü bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Bu farklılık; örneklem grubunun genç olması ve hayatlarının önemli süreçleri boyunca itibarıyla Beşiktaş Futbol Takımının kayda değer bir sportif başarı göstermemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Taraftarları oldukları takımları takip ettikleri yer değişkenine göre öğrencilerin FTFÖ'nden aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde, anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmektedir; radyo ve cafe'de maçları izleyenlerin, televizyon ve internette izleyenlere göre daha yüksek FTFÖ ortalama puanlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. İlk ve ark., (2020) çalışmamızın aksine televizyondan takımlarını takip edenlerin ortalamasının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Yılmaz (2023) üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerini araştırdığı çalışmasında televizyon, internet ve stadyum haricindeki yerlerden takımlarını takip edenlerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiş ki bu bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Bunun sebebinin öğrencilerin sosyal zamanlarının büyük çoğunluğunun cafelerde geçiyor olmaları ve ekonomik düzeylerinin de kısıtlı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin futbol taraftarı fanatiklik düzeylerinin bu çalışma bağlamında orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu durum, katılımcı öğrencilerinin yaşadıkları şehrin kültürel dokusundan etkilenmeleriyle birlikte futbolun gençler arasındaki popüleritesinin etkisiyle açıklanabilir. Ayrıca, öğrencilerinin toplumsal ve kültürel değerlere yönelik görüşlerinin de bu bulgular üzerinde rol oynayabileceği düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalar, bu değişkenlerin etkisini daha ayrıntılı bir biçimde inceleyerek mevcut bulguları destekleyebilir ve literatüre katkı sağlayabilir.

ETİK ONAY BİLGİLERİ

Etik Kurul Komitesi : Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu
Protokol/Sayı Numarası : E-14679147-663.05-379024 / 376648

KAYNAKÇA

- Acet, M. (2001). *Futbol seyircisini fanatik ve saldırgan olmaya yönelten sosyal faktörler*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Albayrak, A., Eroğlu, A., Kalaycı, Ş., Küçükşille, E., Ak, B., Karaatlı, M. & Keskin, H., (2005). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (1. baskı), Asil Yayınevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Yayıncılık.
- Arslanoğlu, K. (2005). *Futbolun Psikiyatrisi*. İthaki Yayınları.
- Aydın, E. (2008). *Futbol Ekonomisi: 2 ülke kıyaslaması (İngiltere-Türkiye)*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Doğaner, S., Erdeviciler, Ö., Balcı, V., Uyar, Y., Bağış, T. Ö., & Ercan, M. (2021). Futbol taraftarlarının fanatiklik düzeylerinin belirlenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 257-269.

- Eker, G. Ö. (2010). Futbolun dayanılmaz çekiciliği, büyülenen taraftar portresi, fanatizm ve beşiktaş. *Milli Folklor*, 22(85).
- İlk, Ç., Çavuşoğlu, B. S. & Güler, C. (2020). Futbol taraftarlarının fanatizm ve lisanslı ürün satın alma düzeylerinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(32), 4784-4808.
- Kazan, B. (2009). *Türkiyede futbol, fanatizm ve şiddet*. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Kurak, K. (2020). Lise öğrencilerinin futbol fanatizm düzeylerinin incelenmesi. *GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 28-36.
- Kural, S., (2017). *Futbol süper lig takım taraftarlarının sporda fanatizm ve şiddete ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Murphy, P., Williams, J., & Dunning, E. (1993). Football on trial: Spectator violence and development in the football world. *International Review for the Sociology of Sport*, 28, 90-90.
- Mutlu, Ç., & Şahin, T. (2014). Spor pazarlaması açısından futbol kulüplerine taraftar olma nedenleri. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 43-59.
- Özcan, S. (2011). *Temel tenis teknik öğretiminde iki farklı antrenman metodunun teknik biyomotorik ve fizyolojik özellikler üzerine etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Öztürk, Y. (2016). *Psikolojik ve epistemolojik bağlamda bağnazlık ve görünüşleri üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistic* (6. bs.). USA: Pearson.
- Tanyeri, L. (2019). Futbol taraftarı fanatizmi: Üniversite öğrencileri örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 89-97.
- Taşmektepligil, M.Y., Çankaya, S. & Tunç, T., (2015). Futbol taraftarı fanatizm ölçeği. *Journal of Sports and Performance Researches*, 6(1) 41-49.
- Yıldız, H., & Açak, M. (2018). Lise öğrencilerinin futbol fanatizm düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 738-748.
- Yılmaz, T. (2023). Football fanaticism levels of Turkish University Students in terms of sports literacy and different variables. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(4), 318-324.